

Запаморочення

Про книгу

Одного разу Жонатан Тув'є прокинувся і виявив себе прикутим до скелі в ущелині, сповненій крижаного холоду. Поряд він побачив свого вірного пса і двох незнайомців. Троє чоловіків розпочали люту боротьбу за виживання, поступово втрачаючи людську подобу. Та найстрашнішим з усього став тягар особистої таємниці кожного з них, ретельно прихованої глибоко всередині... Бездоганно, як завжди у Франка Тільє.

ФРАНК ТІЛЬЄ

ЗАПАМОРОЧЕННЯ

ФАБУЛА
ВИДАВНИЦТВО

40

Під час сходження життя часто тримається на волоску.

Жонатан Тув'є, автоінтерв'ю для «Extérieur»,
1990 рік

У моїх вухах лунає хрип. Зі сльозами на очах я підхоплююсь, задихаючись, розвертаю малого араба і починаю, виючи, натискати йому на груди.

— Фаріде! Фаріде!

Мій рот припадає до його теплих губ, я вдихаю в нього повітря, його безвільні груди піднімаються й опускаються.

— Дихай! Будь ласка! Борись! Борись! Борись!

Я втомлююсь, я не хочу здаватись, нізащо. На моєму лобі виступає піт. Краплини падають на його блідий торс. Я не припиняю натискати, кулаками, наче Мішель, що лупить по льодовику. Я з криком гамселю по грудях. Тіло підстрибує, наче в ганчірковій ляльки.

У мене закінчуються сили. Я зупиняюсь.

Фарід мертвий. Я довго плачу в нього на грудях.

Минає багато часу, я торкаюсь пальцями його повік і обережно їх закриваю.

Подібно Поку, його історія завершується в моїх руках.

Правда забрала його.

41

Якщо колись мені доведеться померати, це буде - далеко-далеко від гір. В якомусь красивому тихому місці, де я буду чути спів птахів...

*Особисті нотатки Жонатана Тув'є, березень
2007 року*

Здається, я залишався в наметі аж доти, доки його груди біля моїх повністю не охололи. Не знаю, скільки часу це маленьке тендітне тіло залишалось теплим, але поступово все, що нагадувало про життя, покинуло його і полинуло кудись у цю кляту ущелину. Я не вірю в Бога, ні в будь-що інше після смерті. Але він вірив, і це головне. Усім серцем сподіваюсь, що тепер він зможе вибратися звідси, і полетіти на небо, яке так шанував. Я тихо потягнув за блискавку спальника, розстебнув його і накрив ним тіло. Його чорні кучері ще виглядали з-під «савану», тож я нахилився і поправив його, щоб він вкрив тіло повністю, як належить. Потім пробурмотів щось, як зробив би батько для свого сина. Я побажав йому удачі і висловив своє прощення. Думаю, це і є молитва.

Я виходжу і шкандибаю до Мішеля, що воює з кригою.

— Фарід помер.

Він повертається до мене, важко дихаючи.

— Бачив, скільки я вже зробив? Це до біса хороша робота, скажи?

Він відсуває ногою купки уламків льоду.

— Якщо ти мені допоможеш, ми зможемо вибратися звідси через п'ять-шість годин.

Він мені огидний, до глибини мого єства.

— Ти мусиш дати мені пальник. Я хочу розтопити лід, щоб омити його тіло. А потім промовлю ще одну молитву. Щось більш... урочисте.

— Молитву? Ти з мене глузуєш? Пальник залишиться на місці.

— Ти вбив цього хлопця. Якщо ми колись виберемося звідси, я докладаю всіх зусиль, щоб ти доживав свої дні у в'язниці.

— У в'язниці? Це було б розкішно.

Він змірює мене косим поглядом.

— І ти вважаєш, що копи повірять хоча б одному слову психа?

Неспроможний контролювати себе, я кидаюсь на нього і стискаю його шию обома руками. Я хочу, щоб його голова вистрибнула, наче корок із пляшки шампанського, щоб він помер і знав, від чийх рук.

— У тебе взагалі немає співчуття?

Наші тіла котяться по землі. Його залізна маска вдаряє мені прямо в ніс. Хруст лунає аж у вухах, кров стікає по губах. Від зіткнення з нашими тілами балон з ацетиленом відлітає назад.

Полум'я відбивача гасне.

Пітьма.

Наша боротьба одразу ж припиняється.

Лунає сигнал небезпеки: шипіння газу. Стався витік.

У цілковитій пітьмі тіло Мішеля відокремлюється від мого; я чую, як він повзе по кризі. Я тремчу і підводжусь, оглушений. Моє обличчя

вкриває крижаний туман. Я в паніці обмацую землю ліворуч від мене:

— Швидко! Газ витікає!

— Балон у мене!

Я підходжу наосліп, намацую передпліччя Мішеля, потім балон, який допомагає нам виживати з моменту нашого пробудження тут. Шипіння ацетилену посилюється, поширюється різкий запах. Моя рука намацує жиклер. Я поспіхом закручую краник, але газ продовжує витікати. Не розумію — напевно, тріснула якась деталь. Можливо, та гайка, яку я вже затискав, або ж якась із маленьких деталей, біля місця витоку.

Мішель волає мені на вухо:

— Весь газ витікає! Зроби щось, чорт забирай!

Я нічого не бачу. З мого носа тече кров мені на руки, я дихаю ротом. Кожна втрачена секунда — це втрачені хвилини, години життя. Час прискорюється. Ми схиляємось над цим балоном, кожен намагається знайти рішення. Здається, Мішель знімає свою куртку і намагається заткнути діру, але газ проходить через усе, через тканину, через найменшу щілинку. Ми нічого не можемо вдіяти. Нічого.

— У мене є запальничка,— хекає Мішель.— Ми могли б присвітити і полагодити!

— Ні! Це нас спопелить!

Він замовкає. Я мучаюся з гвинтиками, шлангом. Нічого не виходить.

— Пошукай навколо, можливо, там валяється якась деталь! Гвинтик, краник, гайка!

У темряві я лягаю на бік, на сніг, перебираю лід замерзлими руками. Інтенсивність шипіння зменшується, наші горлянки шумно хриплять. У цій печері ще ніколи не було так темно і так холодно.

Аж ось з утомленим пшиком вислизає останній струмочок газу. Настає тиша. Надовго.

— Ця тупа бійка цього разу дорого нам обійшлася. Мабуть, треба було запалити запальничку. Підсмажити нас обох. Усе було би скінчено. Що тепер будемо робити?

Тепер я нічого не бачу. Ні власних рук, ні ніг. Ми витаємо в порожнечі.

— У нас є ще пальник. Хоч трохи світла. Скільки, Мішелю? Скільки газу залишилось в останньому балоні, як думаєш?

— Половина.

Половина... Я підводжуся.

— Чотири години! Чотири години — це багато! А якщо будемо економити, вистачить ще надовше!

Я наосліп тягну його за рукав.

— Іди! Іди принеси його!

Мішель підводиться, я чую, як він іде. Трохи відійшовши, він кілька разів чиркає запальничкою Фаріда, перш ніж йому вдається її запалити. Маленький танцюючий вогник стає нашим найдорожчим скарбом. Копійчаний шматок пластику, наповнений газом, проти двох життів.

Я обхоплюю голову руками. Господи, чотири години. Останні чотири години мого життя. Що означає чотири години? Час, за який Франсуаза народила Клер.

Чотири години. Це смертний вирок. Я думав, що ми проживемо ще три, чотири, п'ять днів! Можливо, навіть тиждень? Але чотири години...

— Так, Мішелю! Не зупиняйся! Повертайся з газом!

Іскра тепла віддаляється. Пітьма проковтує її майже одразу. Я сідаю, зіщулююся у позу ембріона. Я завжди набував такого положення, коли чув кроки батька на сходах.

І чекаю. Чекаю на повернення Мішеля — тепер я чіпляюся за його присутність, як людина, що зазнала корабельної катастрофи, чіпляється за свій пліт. Попри його варварські, непростимі вчинки, я не хочу, щоб він мене покинув. Я відмовляюся помирати. Не так, не на самоті у темній ущелині.

Усе навколо таке примарне й моторошне.

Нарешті повертається Мішель, з пальником, увімкненим на мінімальну потужність.

— Мені можна підходити? — питає він.

Ацетиленовий газ уже мав розсіятись.

— Ходи...

Він обережно підходить і ставить пальник поряд з балоном на ремінцях. Жвавий вінчик вогника освітлює навколишній простір. Я нахиляюся і піднімаю тріснутий болт і хомут-затискач, зовсім поряд, серед криги. Мішель присідає навпочіпки напроти мене. Він кладе запальничку до кишені штанів.

— Ти сказав, приблизно чотири години. Навіть не знаю, скільки це — чотири години.

Він зависає на декілька секунд, потім пробуджується:

— Слухай, Жонатане, слухай уважно. Це найважче рішення у моєму житті... Ми дамо газу горіти, допоки його рівень не зменшиться наполовину. А коли це станеться, тоді...

Він сів поряд зі мною, за декілька сантиметрів. Його дихання вже нічим не пахне. Лише порожнечою, відсутністю життя.

— Я заберу пальник і випробую удачу. Спробую пролізти крізь завали і...

Він підносить кулаки до голови.

— Ну, ти мене розумієш? Цей газ — немає сенсу просто дати йому догоріти до кінця, після чого просто здохнути на своїх кариматах. Потрібно спробувати все. Навіть якщо мені судилося підірватись.

Я не можу перешкодити його бажанню жити, тож киваю, намагаючись залишатись сильним і зберігати гідність. Саме цього я й боявся. Я здохну сам у п'їтмі. Мішель починає віддалятися, я хапаю його ззаду за штани.

— Якщо цьому судилося статися... (Я вказую на гострий камінь.) Ти залишиш його мені?

Він розвертає долоню, дивиться на цей уламок скелі, завдяки якому ми могли стільки всього робити. Пити, їсти, різати м'ясо, а скоро ще й... померти...

— Можеш на мене розраховувати.

Він стискає його в кулаці, аж до крові.

— Ми з тобою обидва нарobili дурниць. Але не можна позбавляти людину можливості померти так, як вона хоче. Гідно, без приниження.

— Дякую...

— Фарід мертвий тому, що він заподіяв нам зло. Він заподіяв зло нам обом, Жонатане.

Він хапає мене і ставить на ноги.

— Давай, до роботи. Тепер потрібно діяти швидко і постаратися дістатись темної плями. Ставай напроти льодовика, і я вимкну світло. Будемо вмикати його приблизно раз на пів години, щоб відстежувати наш прогрес.

Він ставить пальник поряд з напівпрозорою стіною. Я підходжу і стаю поряд, тримаючись за ніс. Права ніздря закладена — від удару змістилася носова перегородка. Я витираю потічок крові рукавом куртки. Зціпивши зуби, приставляю долоні з обох боків носа. Підозрюю, що хрящ змістився вправо — у мене завжди так, після кожного удару в ніс. Я знаю, який біль на мене зараз чекає. А чи є взагалі сенс вправляти його? Навіщо? Однак, затримавши дихання, зсуваю пальці, складені у формі лещат, вліво. Лунає хруст, я з криком падаю на землю, знову бризкає кров.

Я вдихаю — повітря, здається, проходить нормально.

Мішель вимикає пальник.

Він щосили лупить по крижаній стіні гострим каменем, а я тим часом піднімаю свій ланцюг і починаю лупити по льоду наосліп. Від кожного руху ніс пронизує біль, згинає мене навпіл, і що він сильніший, то наполегливіше я луплю. Дрібні кришталіки льоду відлітають і боляче врізаються мені в обличчя, холод зжирає мене повністю. Я більше не бачу ні Мішеля, ні Фаріда, ні навіть Франсуази чи Клер. Лише себе — себе та це дзеркало страждання. Той самий рух, знову і знову, світло то з'являється, то гасне, то знову з'являється. Минають години, Мішель зупиняє мене, відтягуючи назад і вбік.

— Почекай кілька хвилин. Здається, тут уже можна щось розгледіти. Достатньо лише трохи відполірувати. Повторюй за мною.

Він знімає рукавиці й використовує їх як ганчірки, здійснюючи невеликі кругові рухи по кризі. Я переводжу подих, вдихаючи ротом, упершись ліктями в коліна. Ми далеко просунулись. Мабуть, сантиметрів на сорок завглибшки і на метр заввишки і завширшки. Тепер я краще розумію, що зробив наш викрадач. Він вирізав бензопилкою десятки шматків криги, помістив свій предмет усередину і склав їх назад. Через підвищену вологість шматки швидко схопились між собою, від чого складається враження природних тріщин.

Поверхня, по якій ми били, нерівна, мутна, але поступово, завдяки нашому поліруванню, вона знову стає світлою і чистою. Мішель

підносить пальник ближче. У міру наших старань те, що здавалося нам чорним, світлішає. Форми чіткішають, початкова велика пляма поступається місцем кривим лініям та заглибинам, при виді яких моє серце вмить починає битися частіше.

Те, що я бачу, викликає в мене абсолютний жах.

Я вириваю пальник із Мішелевих рук і притискаю його до блакитної стіни.

— Ти бачиш те, що і я?

— Схоже на тіло. Тіло, скручене калачиком. Хоча Фарід казав...

Мене нудить. Мішель трусить маленьким балоном пропану.

— Кількість газу починає справді лякати. Потрібно закінчити роботу, а тоді... тоді, Жо, я...

Я роблю два кроки назад, озброююсь ланцюгом і періщу з усієї дури. Ланцюг зачіпляє голову Мішеля і ляскає об стіну. Чоловік у масці скрикує і відскакує, в той час як я знову стаю до роботи. Мене пронизує наплив негативних емоцій, даючи пальне для моїх м'язів, змушують продовжувати, за межами моїх сил. Я відчуваю, що від початку нашого ув'язнення під землею наче піднімаюся сходами, які мають привести мене до вершини жаху. Що кожна сходинка наближає мене до верхівки чорної вежі, оточеної постійними грозами, де душі вищать, корчаться та ніяк не віднайдуть спокій. Що ця клята конструкція значно небезпечніша за Еверест, і що те, що чекає на мене нагорі,— це місце, де вже неможливо буде померти спокійно.

Сантиметри криги стираються. П'ять, десять. Мішель відходить, повертається з м'ясом. Коли загорається пальник, ми смажимо їжу і добуваємо воду, їмо руками, напроти льодовика. Я доїдаю свою порцію за декілька підходів, між якими гамселю по стіні. Зупиняюсь лише тоді, коли мене змушують зупинитись викиди молочної кислоти, і через п'ять хвилин продовжую з новою силою. Ми не розмовляємо, лише гарчимо від напруги, закутані у вологий від поту одяг. Я часто

блюю. Більше в моєму організмі нічого не відбувається, це наче кінець усьому. Ми наближаємось до цілі, залишається, напевно, сантиметрів тридцять. Я знову відчуваю потребу побачити, я не можу більше чекати. Ми вмикаємо пальник, знову тремо рукавицями. Відколотий шматок падає, під ним постає сяючий шар криги. В результаті полірування стає видно босу ступню. Видимість чітка, заломлення світла більше не спотворює її. Я відштовхую Мішеля. Стискаючи рукавицю, наче губку, я тру, ще, ще, рухаючись правіше. Ноги, гомілки яких притиснуті до білих тонких стегон. Занадто тонких, щоб належати чоловікові. Мені зводить шлунок, я не витримую, я більше не можу. Проте продовжую рухатись вправо, в той час як Мішель відійшов убік, тому що він, здається, знає. Він знає так само, як і я.

Я відмовляюсь прийняти це, я протестую. Сльози обпікають мої очі, я бачу біляве волосся на оголених плечах. Тру вище, звідки починається волосся. На рівні мармурового обличчя, яке чекає на мене і більше ні на кого.

Раптом у світлі зблискують два аметистові спалахи. Губи здаються мені білими, голова повернена в мій бік. Мої ноги підкошуються, нігті чіпляються за кригу і дряпають її.

У білизні свого досконалого тіла на мене широко розплющеними очима дивиться моя донька Клер.

І посміхається мені.

42

Гострий приступ делірію: різка й миттєва поява епізодів безумства. Розрізняють короткі психотичні стани, що виникають без видимих причин, і такі, що виникають у визначених обставинах. Через інтенсивність симптомів, їхню раптову появу, а також відсутність в історії хвороби аналогічних епізодів для опису таких нападів у медичній літературі використовують образ «грим серед ясного неба». Цей стан називають «нападом», тому що зазвичай він триває декілька тижнів і проявляється вже в легшій формі ще до шести місяців.

Доктор Патрік Пармантьє, психіатр, із виступу перед комісією експертів у рамках судового процесу над обвинуваченим у вбивстві

Я підповзаю до Мішеля і хапаю його за щиколотки.

— Убий мене, благаю. Лупони каменюкою. Благаю!

Я знову благаю. Він не ворухиться, я лише чую, як він дихає, наче звір, його сталевий погляд спрямований на тіло Клер. Навколо мене все сповільнилось. Я розстібаю сорочку і виставляю свої змокрілі груди на холод. Я вже відчуваю язики Пітьми та Правди на своїй шкірі. Хай вони зжеруть мене, уже час піти. Мені більше нічого робити на цій землі.

Мішель нахилиється наді мною, одягає мене і загортає у свою куртку. У мене вже немає сил пручатися.

— Тобі ще не час. Потрібно шкребти до кінця.

Єдина ниточка, яка з'єднує мене з життям — це бажання дізнатись. Дізнатись, чи вона страждала, чи познущався він з її тіла, як знущається з мене, щоб знищити мене зсередини. Мішель уже взявся за роботу. Я не можу підвестись, у голові все йде обертом. Мій кат ретельно вивчив наші життя. Йому вдалося відшукати грабіжника мого будинку, він дізнався про Клер, про Франсуазу, про Мішеля. Доступ до комп'ютера моєї доньки. Ті самі звороти мовлення, словечка, які вживала лише вона. Il mio eroe. Мій герой...

Я лежу, притиснувши кулаки до рота, і дивлюсь, як Мішель повільно дістається до тіла моєї дитини, і заливаюся сльозами. Я б так хотів боротися до кінця, не померти у череві Правди, щоб бути поряд з Франсуазою до її останнього подиху. Але вона теж не зможе пережити стільки важких ударів. Якщо її не вбила хвороба, то це зробить відчай.

Нарешті ми закінчили довбати лід. Тепер тіло моєї дитини видно чітко. Воно лежить у ніші в крижаній стіні. Моя Клер схожа на сплячу красуню. Мішель відсапується, зігнувшись навпіл. Я повільно підводжусь, не можу встати самотужки, тож він тягне мене вгору. Я чіпляюся за його плече, вдвох ми підходимо до заглиблення в кризі. Лід хрустить під нашими підошвами, я не можу відвести погляд від губ моєї доні. Я стежу за ними, я знаю, що вони от-от поворухнуться. Але нічого не відбувається. Я обережно підношу тремтячі пальці до її обличчя, гладжу її холодні щоки. Тепер, коли вона так близько, щось бентежить мене, крізь сльози, що засліплюють. Дивна синтетичність її погляду, наче... наче її очі занадто блакитні як для померлої. Я нахиляюся до ніші. Я шукаю татуювання, яке вона зробила на лівому плечі близько місяця тому. Колібрі. Швидкість, краса та свобода.

Але не знаходжу. Не розумію. Я переплутав бік? Ні, на іншому плечі теж нічого. Я задкую, перечіпляюсь об уламки льоду й падаю на сідниці.

— Це... Це не моя донька, це...

Я встаю, серце от-от вибухне в грудях. Я підношу вказівний палець до її правого ока і натискаю на повіку. Лунає чвакання. Я нахмурюю

брови, натискаю сильніше. Очне яблуко вилітає, крутиться у вологому повітрі і розбивається біля моїх ніг. Повіка мляво падає над темною дірою. Ні крові, ні очного нерву, ні м'язів.

Я намагаюсь щось пробелькотіти.

— Це... Боже мій, це...

Я обмацую щоки, лоб. Мій палець входить в них, наче в масло. Я піднімаю руку, вона обм'якла, легка. Я стискаю зап'ясток. Кістки немає. Тоді з моєї глотки виривається довгий хрипкий крик, я падаю на коліна, кладу долоні на льодяну вітрину і починаю реготати, неспроможний спинитися. У мене болить живіт, нутроці, між двома напливами радості мені вдається вимовити:

— Це не... не моя донька... Це... муляж!

Я хапаю Мішеля за штани, коли він починає йти вперед.

— Це означає... що вона... досі жива! Жива, чуєш?

Він відштовхує мене вбік, нахиляється, трусить манекеном у різні боки.

— Неймовірно, тут є навіть волосинки, брови. Воно наче з латексу.

— З латексу. З латексу... Клер навчається у школі гриму... Там його... вбивця і вкрав...

Поки мій розладнаний організм перебуває в ейфорії, я бачу, як він бере тіло, виймає його з ніші, відходить назад і кидає на землю. Удар супроводжується легким стуком. Друге око вилітає і падає на покришений лід. Мішель піднімає його і роздивляється зблизька.

— До біса якісно зроблено. Око зі скла.

Я регочу з новою силою, від цього аж болить живіт. Мішель розбиває око біля моїх ніг.

— Припини цей тупий сміх, кретине!

Це стало неконтрольованим, я регочу ще сильніше. Мішель запихує мені до рота жменю льоду. Я мало не задихаюсь, перекочуюсь на бік і плююсь. Я відчуваю сміх у своїх нутрощах, він намагається вирватись. Я затримую дихання і прикушуюю язик. З носа знову тече кров. Мені начхати. Мішель схилився над скрюченим муляжем. Він виринає з неї волосся цілими жмутами, аж поки вона не стає майже лисою.

— Тут нічого. Але має щось бути. Якийсь знак, хоча б щось. Інакше навіщо б він тягнув сюди твою доньку?

Він розкриває щелепи і виринає їх. Каучукові зуби розлітаються на друзки. Він спускається до нижньої частини муляжу, розсуває ноги, грубо всідається верхи на м'який муляж. Я не розумію, що зі мною відбувається; мої заціпенілі пальці вчіпляються в нього, пролазять усередину маски, наче намагаючись видряпати очі.

— Облиш мою доньку!

Він виє від несподіванки та болю, мої нігті роздирають його плоть, я накидаюсь на нього і кусаю його за спину. Він випростовується, лупить своєю потилицею мені в лоб, від удару я ледь не зомліваю, але не відпускаю. Він встає, я вишу на його спині, обхопивши ногами його гомілки. Він задкує до льодовика і вдаряє мною об стіну. Я відпускаю його і падаю. Мішель у гніві вдаряє мене обома кулаками в груди. Потужна хвиля повітря розпирає мої легені. Я дихаю, п'янію від кисню; мене хапають за волосся і тягнуть назад. Мішель тикає мене носом в пах моєї доньки. Після чого обвиває мою шию моїм же ланцюгом.

— А тепер тобі доведеться це пояснити.

Він смикає мою голову назад. Мені здається, що мої очні яблука зараз вилізуть з орбіт.

Просто над геніталіями написані три слова і речення.

«Крадїй.

Брехун.

Убивця.

Лїтери, цифри. І замок відімкнеться...»

43

...Твій останній погляд і досі залишається для мене найважчим спогадом.

Усім великим людям, що пішли в гори і не повернулись.

*Особисті нотатки Жонатана Тув'є, 12 липня
1991 року*

З моїх вуст зриваються слова, що спливли з далекого минулого:

— Це він. Це Макс Бек.

Мішель послабляє натиск і відкочується вбік. Він вимикає пальник і, мабуть, набуває такого ж положення, як і я. Лежачи на спині, розкинувши руки і ноги.

— Гаразд, Макс Бек. Той, що загинув, зірвавшись з гори... Але він це чи ні, насправді мене зараз найбільше цікавить не це. Я хочу знати, як звідси вибратись. Трясця, де ж вона, розгадка? Літери, цифри. І замок відімкнеться. Як він відімкнеться?

Я досі не можу повірити.

Дев'ятнадцять років мовчання... Усі ті статті про його загибель... Поховання... Хто б зміг прожити так довго на такій висоті зі зламанною ногою? Спустившись сам, я ще п'ять днів залишався у нашому базовому таборі, щоб переконатися, що Макс дійсно загинув. Чи вижив би він так довго у високих горах, де ночі крижані, без води та їжі? Як йому це вдалося?

Серед альпіністів ширяться неймовірні історії. Чи не є ми зараз свідками однієї з них? Так чи інакше, Макс вижив і повернувся, щоб помститися. Дев'ятнадцять років наполегливої підготовки.

Дев'ятнадцять років, протягом яких він спостерігав, як я забрав у нього все.

Поступово я починаю вловлювати сенс мого ув'язнення. Уже тиждень я у цьому полоні, у жахливих умовах, чіпляюся за останню надію, проте досі живий. Бо в цьому є щось глибоко ірраціональне, якась загадка, що змушує нашу волю до життя вийти за межі наших фізичних та психічних можливостей. Макс вижив у горах, тепер він змушує мене виживати тут. Він відтворює на мені ті страждання, які пережив сам.

Я затуляю обличчя руками.

— Одному Богові відомо як, але він повернувся з того світу.

— І все це для того, щоб укоротити собі віку з револьвера у печері? І позбавити себе задоволення побачити, як ти мучишся?

— Він був на це здатен. Заради жесту, і з причини, яку розумів лише він. Так, він міг би все це організувати. У нього більше не було причин жити, окрім як заради помсти.

Мішель сумно зітхає. В його зітханні вчувається смирення.

— Скоро я візьму пальник і, можливо, теж знесу собі голову. Я був тим, хто мав урятувати твою дружину. Тож я вважаю, що маю право знати. Знати правду.

Я починаю розповідати.

— Крадій, брехун, убивця. Слова, які набувають сенсу лише... лише зараз і які стосуються мене і тільки мене. Перше слово, крадій... Це було в кінці травня 1991 року. Я повертаюся з Ліми, один, через десять днів після трагедії. У жалюгідному фізичному стані. В аеропорту, за склом, на мене чекає Франсуаза. Вона плаче,

а мені — аж морозить. Я кохаю цю жінку, Мішелю. Вона щойно втратила чоловіка, і, думаю, що ніколи не кохав її так сильно, як тієї миті. Не можу передати тобі це моторошне відчуття. Я бачив, як людина гине, але в той же час ніби відчував...

— Полегшення?

Мені важко вичавити з себе відповідь. Коли надто довго тримаєш в собі правду, вона кам'яніє десь усередині тебе.

— Мабуть, так. Полегшення. Я був закоханий у неї вже понад рік, і я починав задихатися щоразу, коли бачив її. Наче... наче Макс забирає у мене весь мій кисень, мов величезна гора. Це було жахливе, нестерпне відчуття. В ньому не було щастя, лише страждання, адже я кохав чужу дружину і знав, що не існує жодного рішення, жодної відповіді. Гори ніколи не завдавали мені таких страждань — душевних. Я раніше такого не відчував.

Краплина води падає мені на шию. Вона стікає по шкірі та заморожує мене. Наче дотик смерті.

— У вестибюлі аеропорту Франсуаза падає в мої обійми, проклинаючи мене. Вона кричить «Чому? Чому він пішов ось так, не попрощавшись? Чому ти не зміг його врятувати?» Я розбитий, розгублений, я не знаходжу, що їй відповісти. Я ніколи не вмів говорити на чутливі теми. Потім вона піднімає очі на мене і повідомляє, що вона на другому місяці вагітності. Мій світ руйнується ще більше.

Мій шлунок зводить судома. Кожне слово викликає блювотний позив. Мішель хрустить рукавицями по льоду навколо нього.

— Ти переконав усіх, що дитина твоя, так? Що Клер — твоя донька?

— Ця дитина цілком могла бути й від мене. У нас із Франсуазою було раз... Власне, це було незадовго до нашого виїзду на Сіула Гранде. Якась підозра все-таки була, розумієш?

— Припускаю, ця підозра дуже скоро розвіялась.

— Під час вагітності ми не намагалися дізнатися більше. Я був з нею, нам було добре, обом. Франсуаза поступово змирилась з утратою, і ця дитина була нашою. Але... У два роки у Клер почали проявлятися деякі риси Макса, особливо очі. Я не був її батьком, але мусив ним бути.

Я очікую на якусь відповідь, але її немає.

— Я все покинув. «Ехтєрієур», своє мандрівне життя. Ми переїхали з Амбрена в Аннесі, ми зберігали це в таємниці, заради Клер. Щоб вона не зростала з усвідомленням, що її батько загинув, батько, який бігав до повій і бив свою дружину. Попри те, яким крутим альпіністом і другом він був у горах, Макс не був хорошою людиною. Він не заслуговував на родину. Він заслуговував на...

Ще одна краплина падає зі стелі мені на око, наче сльоза.

— Я любив і виховував Клер наче свою рідну доньку. Вона була моєю донькою! Я був присутній під час її народження, годував її з пляшечки, водив до школи. Саме я розповідав їй казки, возив на спортивні секції та в гості до друзів. Але щоразу, дивлячись на неї, бачив Макса. Я більше не витримував... Навіть зараз, у п'ятдесят років, ця історія мене переслідує. Ми з Франсуазою повинні були розповісти Клер правду, коли їй виповниться двадцять. Викласти все за раз і більше ніколи про це не говорити.

Мене огортає тиша, потім між нами спалахує вогник пальника. На масці Мішеля витанцьовують дивні тіні. Його очі здаються мені чорними і блискучими. Він нахиляється до мого обличчя, максимально близько, і каже:

— Він написав «Брехун». Це друге слово. Підозрюю, воно пов'язане з чимось іншим, окрім твоєї дитини? З іншою таємницею, що стосується Макса Бека?

Я стягую праву рукавицю і витираю щоки, по яких тепер течуть справжні сльози.

— Ти будеш єдиною людиною на світі, яка про це знає, Мішелю. Я ніколи нікому не говорив. Ні матері, ні дружині.

— Я маю сприймати це за честь?

Я міг би замовкнути і померти з цією таємницею. Забрати все із собою. Але я дійсно винен йому правду.

— Макс загинув не від того, що зірвався в прірву, як я завжди стверджував. Ми були прив'язані.

Вигляд морського вузла, зав'язаного Максом у нього на поясі того ранку, мучає мене вже більше дев'ятнадцяти років. Я опускаю повіки.

— Я збрехав журналістам, поліції, страховій — усім. Там, де перебували ми з Максом, на тому забутому Богом сніговому карнизі, не було свідків. Не було розслідування. Збрехати було так легко.

— Але чому? Навіщо брехати? Це пов'язано з третім словом, так? «Убивця»? Ти вбив його, щоб украсти його дружину?

Слова тремтять на моїх губах. Не знаю, чи зможу я довести цю розповідь до кінця.

— Ми тільки-но прив'язались. Я стояв біля нашого іглу, яке ми викопали під час завірюхи, аж раптом відчув, як мотузка на мені натягнулась. Макс скрикнув і зник разом із частиною карнизу. Моє тіло проїхало по снігу два метри, поки не наткнулось на невеликий скелястий виступ. Я уперся в нього ступнями, і лише це дозволяло мені триматися й не впасти разом з ним. Снігове «крісло» тягнуло донизу, але, на щастя, у мене була вдава позиція, щоб міцно триматись. Я чув, як Макс волає: «Я зламав ногу! Я зламав ногу об скелю! Треба, щоб ти мене підняв, Жо! Ти можеш мене підняти!» Його голос долинав звідкись далеко знизу. Я знав, що на нього чекає, якщо він відпустить мотузку. Тридцять метрів вільного падіння перед гігантськими

розщелинами, на такій висоті, куди ніхто не прийде його рятувати. Він завис над прірвою за рахунок того, що я вперся ногами у той виступ, і в нього не було шансів легко видертись нагору. Нам потрібно було працювати руками, нам обом.

Мені все життя зраджувала пам'ять, але ті миті я так і не забув. Коженкожнісінький скрип синьо-червоної мотузки об сніг.

— Існують техніки для виходу з таких ситуацій. Це робиться за допомогою двох петель з мотузки та вузлів Прусіка, це самоблокуючі вузли. Зазвичай достатньо накинути петлю на зап'ясток, обмотати мотузку навколо троса, зсунути вузол Прусіка вгору і підтягнутись. Потім зробити те саме з другою мотузкою. Отже, можна піднятися навіть на одній руці. Це в теорії. Проблема полягала в ситуації, в якій ми опинились. Мотузка була натягнута над порожнечою, вона була двадцять метрів завдовжки. Наші руки були в жахливому стані, значно гіршому, ніж тут. Ми погано спали, були втомлені й Макс мучився від болю. Навіть якби йому вдалося піднятися до мене, навіть якби я витримав навантаження, що було б далі? Як би він зміг спуститися назад зі зламанною ногою?

Цей біль, так глибоко захований і, як не парадоксально, настільки відчутний, обриває мій монолог.

— Це тривало, аж поки Макс не почав робити перший рух. Йому потрібно було замерзлими руками зняти мотузку з карабіна та зав'язати вузли. В таких умовах час просто мчить, повір. Я сидів на краю прірви, не надто мучився, страждали лише долоні та сідниці, але й поворухнутись теж не міг. Я був у пастці, знерухомлений його завислим тілом. Тож я чекав. Чекав, коли щось трапиться. За ці хвилини, що відчувались як години, в моїй голові пронеслась купа дивних думок. Перша думка була про те, що я живий і не збираюсь помирати. Що він може померти, але не я... Що в найгіршому разі...

Я рефлексивно прикладаю долоню до куртки.

— Є одна річ, яку кожен альпініст завжди носить при собі, і вдень, і вночі.

— Ніж...

— Мій був досить невеликий, розкладний, але різав він пречудово. Я витягнув його з кишені, розкрив зубами і поклав поряд із собою. Він мене заспокоював, наче друг. Упродовж цього часу до мене приходили й інші дивні думки. Я весь час чув сміх Франсуази у своїй голові. Це було жахливо. Її обличчя кружляло перед моїми очима. То вона була веселою, то, наступної ж миті, я вже бачив її всю в гематомах і синцях. Ті синці, від них... Від них у мене було таке дивне відчуття... Саме в той момент ніж почав зі мною говорити. Присягаюсь, він справді говорив зі мною. Це було не так, наче я збожеволів. Він говорив зі мною... Це була одна з тих галюцинацій, які іноді виникають на великій висоті. Або в ущелині.

Я замовкаю, я більше не можу. Усі ці картинки обпікають мій мозок. Мішель наблизився до мене впритул.

— «Вбивця». Вбивця — це тому що ніж підказав тобі, що це вдала нагода, щоб ним скористатися? Щоб помститися за ті удари киркою. І заодно забрати жінку, яка б інакше тобі ніколи не дісталася. Ідеальне вбивство.

Я не можу продовжувати — не хочу вивільняти спогади, які ніколи не виходили назовні.

— Я не вбивця, присягаюсь, Мішелю.

— Ти мені присягаєшся? Знаєш, чого вартує твоє слово тут? Ми такі близькі до смерті, а ти досі не хочеш сказати мені правду?

— Це правда. Я не вбивця.

Мішель повільно підводиться, нескінченно довго зітхаючи.

— Правда чи ні, це нічого не змінює. З того, що ти мені розповів, я так і не зрозумів, як нам відімкнути цей замок.

Він бере пальник і струшує його.

— Газу вже майже не лишилося. Тепер час.

Я сиджу. Мішель бере мою долоню і вкладає в неї гострий камінь. Я відмовляюся вірити, що на цьому наша пригода закінчується. Що через хвилину я залишусь сам у цій ущелині. Тоді я чіпляюсь за Мішелеву гомілку і благаю його забрати мене з собою. Він нахиляється, розчіпляє мої пальці на своїй нозі, але я хапаюся знову.

— Не кидай мене.

— Треба закруглитись. Я ненавиджу прощання. Не ускладнюй мені завдання, ти чудово розумієш, що мені теж страшно, страшно переступати на той бік. Хтозна, що на нас там чекає.

Він знову відштовхує мене. Я здаюсь, опускаюся на карачки, наче пес. Я підповзаю до безвільного тіла цієї імітації моєї доньки, обіймаю його, гладжу волосся. Мішель стоїть, пальник і балон з газом — перед ним.

— Що ж... Тепер я з тобою прощаюся. Бувай, Жо. За інших обставин ми з тобою, можливо, стали б друзями.

Я не відповідаю, слова більше не виходять. Я гладжу свою доньку.

Мішель дивиться просто перед собою, в бік галереї. Аж раптом він тягне мене назад.

— Літери, цифри. І замок відімкнеться. Здається, я зрозумів! Можливо, цифри ховаються у цих трьох словах!

Млявий і байдужий, я не відповідаю. Він указівним пальцем веде по слову «Крадій». Йому знадобились добрі дві хвилини, щоб порахувати, поєднуючи кожен літеру з числом.

— 68. Ні, 69, виходить 69. Так, так, це може спрацювати. «Крадій» означає 69, якщо вирахувати суму всіх чисел, які відповідають порядковому номеру літер в алфавіті. «К» дорівнює 15, «Р» означає 21,

розумієш? В сумі виходить 69, а число 69 якраз складається з двох цифр...

Моє тіло пронизує прилив енергії.

— Є три слова,— відповідаю я.— З'єднавши їх, ми, можливо, отримаємо шість цифр, які відмикають замок. Схоже, ти маєш рацію.

Він упевнено киває.

— Довірся мені. Довірся!

Ми мовчки рахуємо. Мені важко, доводиться починати заново багато разів.

— У мене 98 для «Брехуна»,— нарешті промовляю я.

— Аналогічно.

Мабуть, у мені не залишилося жодного мілілітра крові, який би зараз не закипав. Мій організм ніколи не переживав стільки емоцій за такий короткий проміжок часу.

— «Вбивця» — 77.

— У мене 79. Перераховуємо.

Цього разу в мене справді виходить 79. Я встаю, переводжу подих. Ми обидва мчимо до намету, забігаємо всередину не роззуваючись. У тьмяному світлі мій погляд натрапляє на саван Фаріда, і мені зводить шлунок. Свіжий труп пахне смертю. Зі здавленим горлом я розвертаюсь до сейфа, тягну його до себе і стаю навколішки напроти замка. Мені доводиться притримувати своє праве зап'ястя лівою рукою, настільки сильно я тремчу. Мішель відштовхує мене вбік і займає моє місце.

— Дай я зроблю, тобі нізащо не вдасться прокрутити коліщатка у такому стані. Ти на межі нервового зриву. Числа пам'ятаєш?

— Так, так. 69? Потім...

Решту я вже не пам'ятаю. Мене по всьому тілу сковують спазми.

— «Брехун» — 98,— додає Мішель. Потім останнє. 79 — «Вбивця»...

У мить, коли він докручує останню цифру, лунає клацання. Ми мовчки переглядаємось. Мені важко сформуванати в голові образ свободи, я ні на секунду не наважуюсь уявити, що зможу знову опинитися назовні, на сонячному світлі.

— Швидше, швидше!

Я думаю про ключ. Ключ, який звільнить мене від кайданів, дозволить мені перетнути червону лінію разом з Мішелем. Вирушити на той бік, до світу живих. Побачитись із Клер, можливо, з Франсуазою. А Мішель навіть міг би віддати свій кістковий мозок! О Господи! Як це взагалі можливо? Ще дві хвилини ми промучаємось, а тоді...

Мішель акуратно виймає замок із системи замикання.

Він піднімає задвижку, нахилиється ще нижче, трохи відкриває важку сталеву кришку. Я вже не витримаю, я от-от здохну від нестачі повітря. Сейф відчинений, кришка затуляє мені огляд. Мішель спрямовує вогонь пальника всередину. Я хочу підійти, але він раптом захлопує кришку і кладе долоню мені на груди.

— Ні. Тобі не варто на це дивитися.

Його голос звучить моторошно. Я стискаю гострий камінь, аж до крові.

— Я хочу побачити! Шо там таке?

Я уявляю найгірше. Чийось відрубану голову, фото понівечених тіл моєї дружини та дитини.

Металеве обличчя напроти мене завмирає на довгі секунди.

Нескінченна пауза.

Урешті-решт Мішель знову відчиняє кришку.

Правою рукою він вигрібає поролоновий наповнювач, який запобігав стуку вмісту сейфа об стінки. Через ракурс, світло та положення сейфа я спочатку бачу тінь, що падає на стінку намету — збільшену, непропорційну. Це не ключ. Не голова і не фото. Це значно гірше.

Сокира.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ